

Iwona Chrzanowska

Lublin. Stare Miasto. Blok X. Trybunał (d. Ratusz miejski)

Informator Archeologiczny : badania 18, 169-170

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zabytków ruchomych, a także zbadano słabo zachowane relikty murów, wykonanych z kamienia eratycznego i cegły.

Stwierdzono, że badania z lat sześćdziesiątych objęły środek budynku dworskiego wzniesionego na murowanych fundamentach, który posiada ściany wykonane zapewne w technice szachulcowej. Dlatego pełna rekonstrukcja jego rzutu nie jest już możliwa. Prace tegoroczne doprowadziły natomiast do określenia jego chronologii i stwierdzenia, że był to drugi obiekt dworski w Lubieniu Kujawskim.

W XIV-XV w. na wyspie funkcjonował obiekt starszy, zapewne drewniany dwór, po którym pozostała tylko warstwa kulturowa, nie określająca jego formy przestrzennej, lecz pozwalająca sugerować, że obiekt ten zajmował zachodnią partię wyspy. Po opuszczeniu, czy raczej spaleniu, w poł. XVI w., na wyspie wzniesiono dwór na murowanych fundamentach o ścianach drewnianych wypełnionych cegłą i gliną. Budynek ulokowany zgodnie ze stronami świata posiadał długość 21 m i stał w północnej części wyspy. Fundację dworu łączyć można hipotetycznie z Doliwitami Lubieńskimi, jedną z najznaczniejszych w tym czasie rodzin kujawskich. Dwór ten spłonął w XVII w., może w czasie "potopu". Osadnictwo przeniosło się na wysoki, zachodni brzeg jeziora, gdzie do dziś znajduje się zespół dworski - parkowy. Zgromadzone zabytki to typowy późnośredniowieczny i nowożytny materiał "dworski". Dokumentacja znajduje się w Katedrze Archeologii UŁ.

Badania zostały zakończone.

LUBIŃ, gm. Kościan
woj. łęczyńskie
Stanowisko 1

patrz
wczesne średniowiecze

LUBLIN
Stare Miasto
Blok VI

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Lublinie

Badania prowadził mgr Andrzej Rozwałka. Finansował Zarząd Rewaloryzacji Zabytkowego Zespołu Miasta Lublina. Czwarty sezon badań. Średniowiecze i okres nowożytny.

Badania były kontynuacją archeologicznego rozpoznania tzw. bloku VI na Starym Mieście w Lublinie.

Wykop VII o powierzchni 12 m², założony na tyłach oficyny Grodzka 20, miał na celu określenie zasięgu zabudowy bloku XI od strony północno-zachodniej i rozpoznanie poziomów użytkowych w tej partii terenu. Przy lokalizacji wykopu brano pod uwagę możliwość odkrycia przebiegu muru obronnego, jak również ewentualnego istnienia uliczki przymurnej.

W wykopie stwierdzono istnienie relikwów prawdopodobnie łaźni miejskiej. W warstwie, zalegającej nad obiektem, znajdowały się bytki datowane na okres od końca XVI do 1 poł. XVII w. Na wyróżnienie zasługują dwa fragmenty płytki wykonanej z kości słoniowej, które stanowiły górna część zegara słonecznego. Wymiary płytki 57 x 34 mm. W centralnej części płytki znajduje się wykres klasycznego zegara słonecznego horyzontalnego, wyliczony wg zasad nowożytnej gnomiki (system podziału na 24 równe godziny stosowany dotychczas), w górnej części widoczny fragment drugiego zegara słonecznego z tzw. godzinami norwiderskimi liczonymi od wschodu do zachodu słońca (godziny nierówne). Na płycie widoczna jest data 1564. W warstwie pod obiektem stwierdzono materiał ceramiczny związany z osadnictwem późnośredniowiecznym. Materiały znajdują się w PP PKZ Oddział w Lublinie.

Badania będą kontynuowane.

LUBLIN
Stare Miasto
Blok X
Trybunał (d. Ratusz miejski)

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Lublinie

Badania prowadziła mgr Iwona Chrzanowska. Finansował Zarząd Rewaloryzacji Zabytkowego Zespołu Miasta Lublina. Pierwszy sezon badań. Dawny Ratusz miejski (XIV-XX w.).

Dawny Ratusz miejski wybudowany został w centrum rynku Starego Miasta. Początkowo był to prawdopodobnie budynek drewniany, który po pożarze wzniesiono na nowo z kamienia. Powszechnie przyjmuje się rok 1389, jako datę budowy murowanego Ratusza. Wstępne prace archeologiczne mają na celu rozpoznanie układu murów najstarszego Ratusza, przesłedzenie faz jego rozbudowy, zlokalizowania renesansowych schodów zewnętrznych, wieży ratuszowej oraz rozpoznanie stratygrafii wokół budynku. Zaplanowano wykonanie 10 wykopów - 4 na zewnątrz, 6 wewnątrz gmachu. W minionym sezonie archeologicznym założono i zrealizowano dwa wykopy (nr 1 i 3) przy północnej ścianie budynku. Wykop nr 3 założony został 9 m od północno-wschodniego narożnika Ratusza. Miał on na celu ustalenie zasięgu pierwotnego Ratusza w kierunku zachodnim. W trakcie badań nie stwierdzono pionowego rozwarstwienia, wskazującego na mniejszą od obecnej, pierwotną wielkość budynku w jego starszej, wschodniej części. Jednocześnie uzyskano obraz bardzo zakłóconych warstw kulturowych, zniszczonych głębokim wkopem pod współczesną kanalizację. Poniżej wystąpiły warstwy o charakterze nasypowym, a dopiero na głębokości 5,40 m zalegają warstwy niezakłócone przecięte wkopem pod fundament Ratusza. Z powodu złych warunków pogodowych (ulewne deszcze,

zalewanie wykopu, niszczenie szalunku) nie osiągnięto stopy fundamentowej muru Ratusza.

Wykop nr 1 został założony w odległości 2,7 m od północno-zachodniego narożnika budynku Trybunału. W trakcie badań odsłonięto dolną część prawdopodobnie schodów zewnętrznych, zbudowanych w 1 poł. XVI w. Jest to mur ceglany, dostawiony do muru Ratusza, posadowiony w lessie na głębokości 4,70 m. Mur Ratusza, górą ceglany, od głębokości 1,60 m z kamienia wapiennego, posadowiony został w lessie na głębokości 4,40 m. Od zachodniej strony muru "schodów" dostawiono mur ceglany, posadowiony na lessie na głębokości 4,30 m. Jest to ślad przedkucia budynku w kierunku zachodnim. W trakcie eksploracji, w północno-zachodnim narożniku wykopu zarejestrowano pozycę z okresu budowy Ratusza, z początków późnego średniowiecza. Nad nim zalegała warstwa ciemnej, brunatnej ziemi, z dużą ilością przepalonych kawałków drewna i dużą ilością skrawków skóry (4-wa XV w.). Być może jest to ślad istnienia kramu (?), czy też pracowni obróbki skóry szwabskiej, kaletniczej, który uległ zniszczeniu podczas pożaru. Materiał ceramiczny z tej warstwy, dość ubogi, datowany jest na 2 poł. XVII w. Nad nią zalega warstwa spalenizny z ceramiką z 1 poł. XVIII w., co świadczyłoby, że jest to ślad pożaru z 1719 r. Materiały znajdują się w Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PP PKZ O/Lublin.

Badania będą kontynuowane.

NOWE POLICHNO, gm. Santok
woj. gorzowski
Stanowisko 7

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwa-
toraka
Oddział w Szczecinie

Badania prowadził mgr Mirosław Marcinkowski. Finansował NKZ w Gorzowie Wielkopolskim. Pierwszy sezon badań. Osada średniowieczna (XIV-XV w.), osada kultury amfor kulistych oraz kultury łużyckiej.

Celem prac było rozpoznanie osady średniowiecznej położonej na lewym brzegu Noteci, na piaszczystej kopie w obrębie doliny rzeki, wśród łąk. Kopa ta została włączona obecnie w system wałów przeciwpowodziowych. W poważnym stopniu została naruszona poprzez wybieranie piasku (w partii centralnej). Obecnie jest częściowo porośnięta młodnikiem sosnowym.

Przebadano łącznie obszar powierzchni 710 m². Ustalono, że obiekty średniowieczne zostały w bardzo poważnym stopniu zniszczone poprzez działania ludzkie (wybieranie piasku, głęboka orka) oraz czynniki naturalne (głównie rolnicze). Odkryto kilka palenisk skonstruowanych z kamieni (niekiedy spiekane termicznie), niektóre w poważnym stopniu zniszczone, jamy o nieokreślonej funkcji oraz dołki postępowe. W kilku obiektach wystąpiły w dużej ilości łuski i ości ryb. Oprócz dużej ilości fragmentów ceramicznych odkryto także inne przedmioty związane z uzbrojeniem (ostroga, groty bełtów, tuki, okucie cepa, fragmenty podków), gospodarką (noże, sierp, przesłiki gliniane, ciętarzki do sieci, fragmenty kabiaków od wiader, okucie łopaty).

Pod warstwą nawianego piasku a miejscami zbielcowanej próchnicy o miąższości od 50 do 100 cm wystąpiły obiekty związane z kulturą łużycką i kulturą amfor kulistych. Były to mało charakterystyczne jamy oraz dołki postępowe. W niektórych obiektach kultury łużyckiej zarejestrowano fragmenty ceramiczne pochodzące z dużych naczyń (najprawdopodobniej zasobowych). W obiektach kultury amfor kulistych wystąpiły natomiast wyroby i odpady krzemienne oraz mała ilość ceramiki.

Materiały i dokumentacja znajdują się w PP PKZ w Szczecinie.

Badania zostały zakończone.

ORŁÓW, gm. Bedlno
woj. łódzkie

Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii

Badania prowadziła ekipa pracowników i studentów Katedry Archeologii UL pod kierunkiem doc.dr.hab. Leszka Kajzera. Finansowała Katedra ze środków akcji "Misja". Pierwszy sezon badań. Tzw. grodzisko stożkowane - późnośredniowieczny, drewniany dwór obronny (XIII-XV w.).

Dwór obronny w Orłowie posiada sporą literaturę i był od dawna przedmiotem zainteresowania badaczy (R.Jakimowicz, M.Guzdowski, J.Kamińska). Jest to mocno zakrzewiony, płaski, prawie okrągły nasyp (50 x 45 m) wyniesiony około 2 m ponad poziomem okolicznych łąk, położony około 50 m od obecnego koryta Bzurzy i blisko 300 m na południe od zabudowań wsi oraz dawnego zespołu poddworkowego. Miejscowość Orłów była w późnym średniowieczu i w czasach nowożytnych miastem powiatowym i jest wzmiankowana w źródłach od 1384 r. Celem badań było określenie chronologii i charakteru zabudowy obiektu obronnego, który wiązać należy z Junoszcami Orłowskimi i ośrodkiem ich wielowioskowego klucza ziemskiego.

Wyeksplorowano 7 wykopów o łącznej powierzchni 64 m² i zgromadzono znaczny zbiór zabytków ruchomych (7,5 tys. przedmiotów), wśród których zdecydowanie przeważała ceramika (ponad 6,6 tys. ułamków) i kości zwierzęce (ponad 800 ułamków). Wykopami ułożonymi na osi wschód-zachód przebadano zachodni promień nasypu, uzyskując pełny przekrój stratygrafii tej części kopca.

Stwierdzono, że obiekt zlokalizowano na podmokłych łąkach, a teren starano się osuszyć przez wbitcie pionowo pali, układanie drewnianych rusztów i nasypywanie na nie ziemi. Najstarsza warstwa użytkowa, nosząca ślad pożaru, nie zawiera ceramiki wypalanej w atmosferze redukcyjnej i może być roboczo datowana na 2 poł. XIII w. Z drugą fazą (XIV i 1 poł. XV w.) powia-